

Střípky z historie: 42. Svátek matek

Svátek je slaven po celém světě, kvůli svým různým kořenům v různé dny.

Střípky z historie

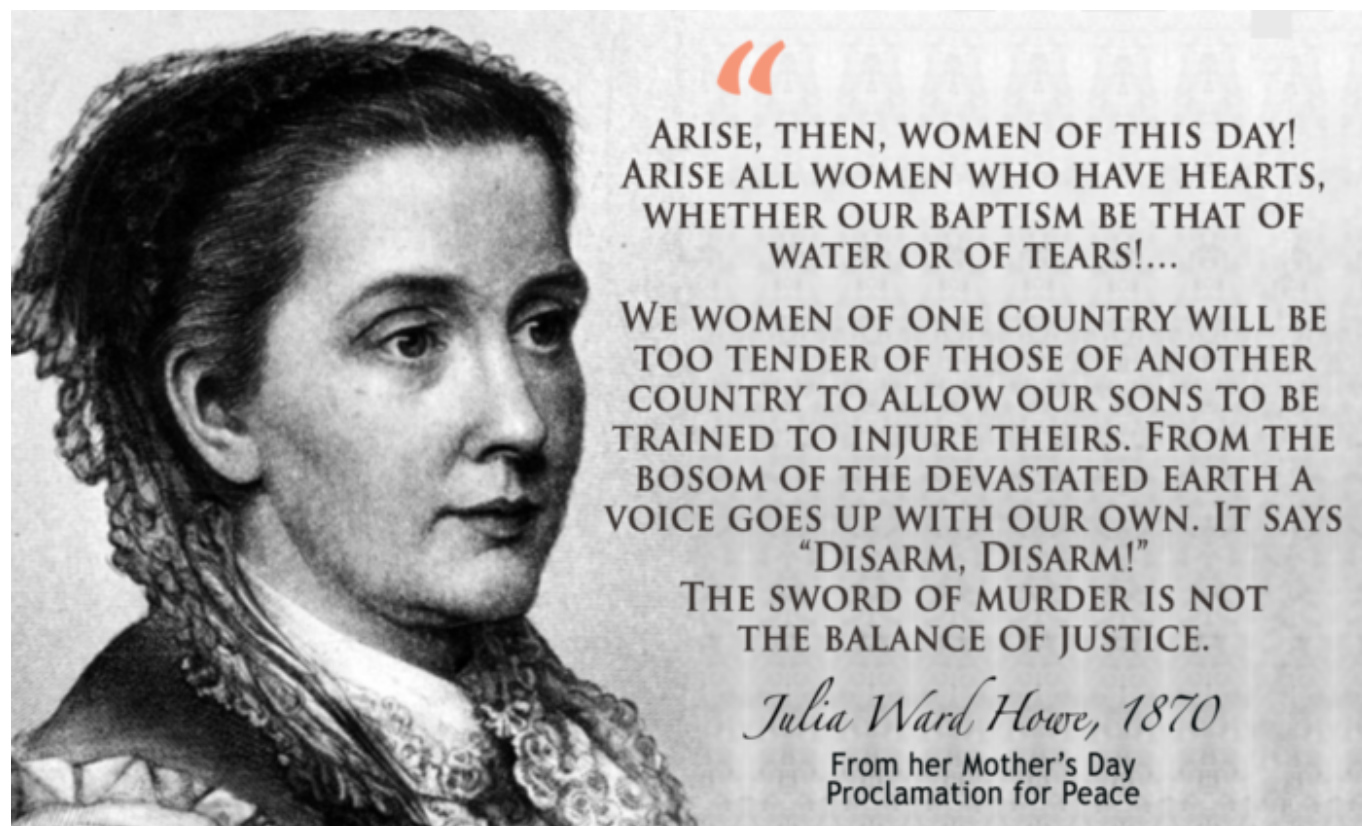
Svátku matek

Svátek matek vyjadřuje úctu k ženám, matkám a jejich roli ve společnosti. Svátek je slaven po celém

světě, kvůli svým různým kořenům v různé dny. Novodobá historie svátku se ovšem datuje z let občanské války ve Spojených státech amerických.

Sociální aktivistka Julia Ward Howeová vyzvala ve svém *Provolání ke dni matek z roku 1870* ženy ke sjednocení proti válkám, v pacifistické reakci jak na občanskou válku v USA, tak na válku pruskofrancouzskou v Evropě. V *Provolání* vyzývá ke svolání kongresu žen světa, které by podpořily spojení různých národů a přispěly k přátelskému řešení mezinárodních otázek v zájmu míru.

Její následnicí byla Ann Jarvisová, která se od roku 1858 snažila prostřednictvím *Pracovních klubů* matek o zlepšení sociálně zdravotních podmínek a o snížení dětské úmrtnosti. Po roce 1868 pracovala na

usmiřování sousedů, kteří bojovali v občanské válce na opačných stranách.

Poprvé byl slaven Svátek matek v upomínku na Ann Jarvisovou dne 10. května 1908 ve městě Grafton, West Virginia. Některé státy USA prohlásily Svátek matek za oficiální svátek roku 1912. V roce 1914 byl Svátek matek prohlášen za národní svátek USA prezidentem Woodrowem Wilsonem. Dodnes je Svátek matek jedním z (nejen komerčně) nejoblíbenějších svátků v USA.

Jiný původ má britský Svátek matek. Jde zřejmě o zvyk pocházející ze 16. století, kdy lidé navštěvovali ve čtvrtou neděli velikonočního půstu svůj „domovský“ sbor, a kdy byla tudíž příležitost pro rodiny strávit čas pohromadě. Podle historiků v tento víkend posílali zaměstnavatelé své mladé nádeníky a služebné domů, aby se setkali se svými rodinami a matkami.

V souladu s tradicí a jejími různými kořeny se slaví Svátek matek převážně ve dva různé dny - buď čtvrtou neděli velikonočního půstu, což je případ Irska a Velké Británie, nebo druhou neděli v květnu.

Takto se slaví například v následujících evropských zemích: Belgie, Česká republika (byť tento svátek není součástí zákona o státních svátcích), Chorvatsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Německo, Řecko, Rakousko, Island, Itálie, Lotyšsko, Malta, Nizozemí, Slovensko, Švýcarsko a Turecko.

SVĚTOZOR

V PRAZE, 16. KVĚTNA 1941 • ROČNÍK 41 • CENA K 2.50

20 ✓

18. KVĚTEN DEN MATEK

*Dnes se mi zdálo
o tobě, mami,
že jsme si hráli
na velké pány -
já stoupal napřed
tys byla vzadu
koně nás nesli
v růžovém sadu...*

O. Nouza: Mamince

FOTO J. OTTO

21 V 1941

Květen- Svátek matek

M. T.

Foto V. Hecke

Ze Spojených států jsme převzali zvyklost slavít v měsíci květnu Svátek matek. Nebyl to špatný nápad. Zdůrazňuje se v ten den důležitost a krása mateřství. V novinách a v projevech skloňuje se slovo matka ve všech pádech, vytahují se citáty, básně i básničky, zkrátka plývá se krásnými slovy. Při tom ovšem v té záplavě se někdy ztrácí ta nejdůležitější otázka: je každá matka zabezpečena tak, aby se mohlo její dítě plně rozvíjet? Domyslete tuto otázku a uvidíte, že všechna oslavná slova by byla prázdnými pojmy, bez účinné praktické pomoci těm matkám i dětem, které jsou vystaveny hmotné i mravní bídě.

Každý z nás ví, že je rodina základní společenskou jednotkou, že se jí udržují a obnovují národy a státy, ale musí si vedle toho také uvědomit, že u nás klesá přirozený přírůstek obyvatelstva, že se snižuje porodnost a naopak že úmrtnost kojenců zůstává stále vysoká. Na 1.000 obyvatel se rodí pouze 14 dětí. Každé desáté dítě umírá v prvním roce života. Připomenout si tato fakta o Svátku matek je velmi důležité. Jedině rodina, zdravá tělesně, duševně i mrav-

ně, je základem státu. Je důležitým zdrojem, z něhož se udržuje národ. Má povinnost ke státu: dávat mu dostatečně početné a zdravé děti a poskytovat jim zdravé a radostné prostředí pro jejich vývoj. Otec a matka, kteří si rozdělí úkoly v rodině a dostatečně se na ně připraví, jsou požehnáním nejen v kruhu své rodiny, ale slouží současně vyšším cílům: svému národu, svému státu.

U nás se o povznesení sociální a morální úrovně matek a dětí stará neúnavně „Zemské ústředí péče o mládež“ svými odbory „Ochrany matek a dětí“. To také pořádá již od r. 1922 slavnost Svátku matek. Všechny „Ochrany matek a dětí“ počtem 630 v Čechách organizují tuto akci tak, aby kult mateřství pronikal co nejvíce do všech měst a vesnic. Pořádají se pouliční sbírky s prodejem jablonových květů, zahradní slavnosti, průvody, akademie, besídky, divadla, filmy a pod.

Heslem letošního Svátku matek v jubilejním 20. roce obnovy státní samostatnosti je: „Rodiče republiky — republika rodičům“. Svátek matek se koná pod protektorem paní Hany Bene-

šové, choti presidenta republiky. Letošní heslo znamená pro nás nejen dobu pěkných tradičních slavností, ale nutí nás, abychom se zamyslili, jak usnadnit a umožnit rodičům, především matkám, plnění jejich odpovědných úkolů k vlastnímu zdraví, dítěti i rodině.

Bylo toho „Zemskou péčí o mládež“ vykonáno už dost, po celou dobu jejího působení, ale přesto čeká ještě mnoho úkolů. Především je nutný požadavek demokratické, zákonné zabezpečení péče o dítě. Vydání spravedlivého a pokrokového zákona o rodinném právu. Plánovitě a účelně doplnění základního zařízení péče o mládež, poraden pro matky a děti, při kterých musí být pamatováno také na péči o budoucí matky. Zúčelnění péče podpůrně tak, aby žádné dítě mezi námi nestrádalo hladem, zimou a jinými nedostatky.

Je nutné prohloubení a rozšíření péče lidovychovné, která, vycházejíc z pokroku i nedostatků doby, zlepšovala by soustavně míru rodinného života po stránce kulturní, hospodářské i zdravotní.

Vlevo je oslava Svátku matek v Klenči pod Čerchovem, nahoře v Mladé Boleslavi před „Domem sociální péče“.

Svátek matek se slavil i v průběhu druhé světové války

Z mimoevropských zemí jsou to například: Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Chile, Kolumbie, Kuba, Japonsko, Malajsie, Nový Zéland, Peru, Filipíny, Taiwan, USA, Uruguay a Venezuela. Pro zajímavost

je možno podotknout, že např. v Rusku se slaví Svátek matek poslední neděli v listopadu, ve většině zemí Jižní Ameriky, v Indii, Pákistánu, Mexiku, Singapuru 10. května, v Polsku 26. května a v řadě arabských zemí se slaví Svátek matek na první jarní den, tj. 21. března.

Demonstrace za mír na Svátek matek

Za to, že byl v demokratickém Československu zaveden Svátek matek, vděčíme především Dr. Alici Masarykové, nejstarší dceři prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka.

Alice Masaryková

Alice Masaryková, velká osobnost první republiky, která se z komunistických učebnic dějepisu jaksí vytratila, studovala medicínu, filosofii a sociální práci na universitách v Praze, Lipsku a Chicagu. Za první světové války byla za pomoc při vlastizrádné činnosti otce zatčena a vězněna 9 měsíců ve Vídni, kde jí hrozil trest smrti. Propuštěna byla až na nátlak amerického veřejného mínění.

Tato statečná, vzdělaná, společensky angažovaná osobnost, která po smrti matky plnila roli první dámy republiky, spoluzakládala sociologickou sekci Svazu československého studentstva a Sdružení akademicky vzdělaných žen.

Roku 1919 založila Československý červený kříž a byla téměř dvacet let jeho předsedkyní.

Alice Masaryková stála u zrodu oslav Svátku matek u nás. Tuto myšlenku v nově vzniklém Československu šířily Československý červený kříž a organizace jako Čs. ochrana matek a dětí, Sokol a Orel, YWCA (Asociace mladých křesťanských žen), křesťanské spolky i některé ženské komise při politických stranách.

Poprvé byl Svátek matek slaven v roce 1923. V předválečném Československu, ale i v prvních letech po válce, byl Svátek matek velmi oblíbeným svátkem.

• Blíží se Svátek matek, den šťastně volený k tiché a ušlechtilé potěše všech, kdož se nám starají o život národa. Chvilka tichého, důvěrného štěstí, která se rozsvěcuje v očích rodiček i jejich dětí, kdýž přijdou s kvíčkou, třeba i nejdrobnější, aby ukázaly svou lásku i svůj vděk. Dnes je u nás tento „den matek“ už vrozen, ač se bude letos oslavovat teprve po jedenácté. Bývá to vždycky druhá neděle v květnu. A je zajímavé, že nám letos připadne na tentýž den 10. května co před jedenácti roky, kdy jsme jej zaváděli jako krásný zvyk severských, zejména norských krajů, kde žil od staletí. Je to projev lásky a vděku. Je to poděkování, ale je to na druhé straně i projev úzkosti o zachování národa. Ta úzkost se nedá řešit paragrafy, neboť radosti z mateřství jsou podmíněny. Mateřství bez lásky, mateřství bez radostných nadějí není štěstí, ba mohlo by se zvrtnout někdy i v neštěstí a hrozivou tíž. My chceme mít matky šťastné, aby mohly své děti vitat s úsměvem a proto jim připravujeme citové chvílky uznání díků a vděčné lásky, která je posiluje a povznáší k radostem. Dnem, svátkem matek snažíme se jim také, pokud jsou pro svou mateřskou starost chudé a nevybavené, připravit i všechny hmotné možnosti pro tento veliký úkol. Svátek matek nám dnes organizují okresní péče o mládež spolu s Ochranou matek a dětí, aby vedle pocitu štěstí z lásky, umožnily i pocit štěstí z hmotného dostatku. Vždyť svátek matek má být svátkem i všem ostatním, jimž mateřství staví před oči utrpení a starost. Ať není nikoho, kdo by se nepřipojil sebe menším darečkem k dobročinné akci, kterou naše humánní ústředí právě zas počiná uvádět v život!

Národní politika 28. dubna 1936

Ironicky se možná právě proto v našem zákonodárství poprvé a zatím naposled objevil Svátek matek v roce 1947. Bylo to díky komunistickými poslanci Národního shromáždění navrženému zákonu č. 91/1947 Sb., o daru Československé republiky dětem k svátku matek 1947. Podepsali jej prezident Beneš s Gottwaldem a Nejedlým.

Zákon
ze dne 9. května 1947
o daru Československé republiky dětem
k svátku matek 1947.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky
Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

(1) Československá republika poskytne ke
dni svátku matek 1947 (ku dni 11. května
1947) z vděčnosti mnohačlenným rodinám ve
prospěch jejich dětí tento dar:

rodinám	v hodnotě Kčs
s 5 dětmi	1.500.—
se 6 dětmi	2.000.—

Tato částka se zvyšuje na každé další dítě
o 1.000.— Kčs.

(2) Do počtu dětí uvedeného v odstavci 1
se včítají všechny žijící děti české, slovenské
nebo jiné slovanské národnosti, manželské, ne-
manželské, nevlastní a osvojené, které ku dni
11. května 1947 nedosáhly ještě 18 let.

(3) Dar se odevzdá matce. Jestliže tu není
matky nebo nepečuje-li o děti, odevzdá se dar
osobě, která o děti pečuje. Jsou-li děti z více
rodin v péči různých osob, odevzdá se dar
těmto osobám dílem úměrným počtu dětí v je-
jich péči.

§ 2.

Soupis dětí, v jejichž prospěch se dar po-
skytuje a osob, kterým se má dar odevzdati,
provedou místní národní výbory za součinnosti
Okresní péče o mládež a předloží jej nejpozději
do jednoho měsíce po vyhlášení tohoto zákona
okresnímu národnímu výboru, který dary ode-
vzdá do dalších 14 dnů.

§ 3.

Dary jsou prosty daní, dávek a poplatků.

§ 4.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlá-
šení; provede jej ministr sociální péče v do-
hodě s ministrem financí.

Dr. Beneš v. r.
Gottwald v. r.
Dr. Nejedlý v. r.

Po únorovém puči komunisté dříve opěvovaný Svátek matek zavrhlí a v padesátých letech nahra-
dili slavením Mezinárodního dne žen.

Senát Parlamentu České republiky navrhoval v roce 2007 v rámci obnovy humanistických hodnot

zničených komunistickou diktaturou zařadit Svátek matek mezi ostatní svátky. V návaznosti na násilně přerušenu historickou tradici demokratického předválečného Československa a také v souladu se soudobou tradicí velké většiny států, které Svátek matek slaví, navrhoval jeho stanovení na druhou neděli v květnu.

Smyslem zákona bylo vzdát, bez asociací s komunistickou ideologií, úctu ženám a jejich nenahraditelnému místu ve společnosti. Dát příležitost k projevení úcty matkám každého z nás i ke všem ženám obecně. Význam Svátku matek je svou podstatou každému člověku jasně srozumitelný a blízký. Navrhovatel se přiklání k tradičnímu termínu „Svátek matek“ namísto „Den matek“.

Zdroj:

Důvodová zpráva k zamítnutému senátnímu návrhu z roku 2007

časopis *Světozor* č. 20, 14. května 1941

noviny *Národní politika*, 28. dubna 1936

Štěpán Křivánek

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)